

Sør-Aurdal kommune mot 2030

Kommuneplanens Samfunnsdel

Vedtatt av kommunestyret 16.09.2021

Sør-Aurdal kommune
— først i Valdres

Forord

Kommuneplanens samfunnsdel sier noe om hvordan vi ønsker at kommunen og lokalsamfunnet vårt skal utvikle seg i årene som kommer. Det handler også om kommunen som samfunnsutvikler og alt som må fungere for at dagliglivet skal gå sin gang. Dette er altså et av våre viktigste styringsdokument og det gir oss retningen fram mot 2030.

Hva skal Sør-Aurdal kommune satse på frem mot 2030? Hva skal vi gjøre for at kommunen skal bli en attraktiv kommune å arbeide, bo og besøke?

Livskraften ligger i å se mulighetene og støtte opp om initiativene. Som kommune skal vi ta tak i utfordringene våre og vi skal ruste oss godt for fremtiden. Vi må finne nye måter å arbeide på, med nye samarbeidsformer i møte tiden som kommer.

Vi skal løfte blikket og se på de kvalitetene som vi må bygge videre på og være stolte av. Sør-Aurdal er først i Valdres og sentralt på Østlandet. Her skal vi ha levende bygder og et urbant sentrumsinnslag i Bagn. Her i kommunen kan man velge hvordan man vil bo: på gård, i hus med hage eller i leilighet. Vi har umiddelbar nærhet til natur og store muligheter for friluftsliv i skog, på fjell og i vann. Vi har et spennende næringsliv og et yrende foreningsmangfold. Alt dette må vi løfte opp og fram!

Utviklingen av kommunen skal være bærekraftig. Vi skal tåle å se kommende generasjoner i øynene og svare for de prioriteringer vi har gjort.

FNs bærekraftsmål ligger til grunn for utarbeidelsen av kommuneplanen. Dette er et felles globalt rammeverk for arbeidet med samfunnsutvikling på kommunenivå. Bærekraftsmålene består av 17 hovedmål, og gjennom politiske prosesser har Sør-Aurdal valgt å løfte fram fem prioriterte mål for videreutviklingen av kommunen: God helse, God utdanning, Anstendig arbeid og økonomisk vekst, Stoppe klimaendringene og Samarbeid for å nå målene.

Vi som folkevalgte politikere håper at denne planen skal gi et trygt, raust og framtidsrettet samfunn for alle som bor, lever og arbeider i Sør-Aurdal.

Marit Hougsrud

Ordfører

Innhold

Forord	2
Sør-Aurdal	4
Visjon	4
Hovedmålsetning	4
Samarbeid	5
God helse og livskvalitet.....	6
God utdanning.....	7
Anstendig arbeid og økonomisk vekst	8
Klima.....	10
Arealstrategi for Sør-Aurdal	11

Vedlegg

- 1 Samlet oversikt over mål og strategier
- 2 Statistikkgrunnlag - Sør-Aurdal kommune mot 2030
- 3 Hva er kommuneplanen
- 4 FNs bærekraftsmål
- 5 Arealregnskap over tomterreserve for fritidstomter

Sør-Aurdal

Sør-Aurdal byr på nærhet til flott natur, fantastiske friluftsopplevelser, kortreiste matopplevelser, spennende arbeidsplasser, et rikt idretts- og kulturliv samt nærhet og samhold mellom mennesker. Derfor har vi en tro på at Sør-Aurdal kan tilby en hverdag som for mange er rikere enn den de har i dag. Hele tiden skal vi strekke oss for å kunne gjøre hverdagene enda rikere for de som bor her.

I Sør-Aurdal har vi tettstedet Bagn, og bygdene Begnadalen, Hedalen, Leirskogen og Reinli. Sør-Aurdal er en av seks kommuner i Valdres, og ligger lengst sør i denne regionen som vi er stolte av å kunne være en del av. Vi ønsker å videreutvikle valdresregionen med våre nabokommuner i Valdres. I regional plan for byer og tettsteder fra Innlandet fylkeskommune betegnes Bagn og Beitostølen som områdesenter i Valdres, med Fagernes som regionalt senter.

Sør-Aurdal er et populært hytteområde, og 1.januar 2021 er det oppført 3519 hytter i kommunen. Sør-Aurdal har hatt en befolkningsnedgang på 12% siden 2000, og nedgangen er forventet å fortsette. Innbyggertallet per 27.08.2020 er 2930. Forventet utvikling viser en negativ befolkningsframskriving der befolkningen i Sør-Aurdal i 2030 være 2811, og i 2050 vil den være 2734. Andelen av befolkningen over 75 år er høyere enn landsgjennomsnittet, og vil fortsette å øke. Innbyggere i Sør-Aurdal kommune rapporterer om høy trivsel og lang botid.

Visjon

Sør-Aurdal skal være en kommune der alle innbyggerne sikres en god livskvalitet i alle faser av livet, og der bærekraftig forvaltning av naturressurser står i fokus.

Sør-Aurdal kommune skal gjennom tilrettelegging og positive holdninger til utvikling, bli en god kommune å bo i, flytte til og besøke.

Hovedmålsetning

- Innbyggerne i Sør-Aurdal skal leve gode liv i et trygt samfunn hele livet.
- Sør-Aurdal kommune sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.
- Sør-Aurdal kommune fremmer varig, inkluderende, bærekraftig økonomisk vekst og full sysselsetting for alle.
- Sør-Aurdalssamfunnet etablerer nye og sterke partnerskap, og har virkemidler og samarbeid på tvers av myndigheter, næringslivet og lokalsamfunnet for å oppnå en bærekraftig utvikling.
- Sør-Aurdal kommune handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

For å oppnå hovedmålet er det utarbeidet delmål med tilhørende strategier. Strategiene forteller hvordan vi skal oppnå det aktuelle delmålet.

Samarbeid

4 GOD UTDANNING

10 MINDRE ULIKHET

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

16 FRED, RETTFERDIGHET OG VELFUNGERENDE INSTITUSJONER

«Fra grendepatriot til Sør-Aurdalspatriot!» - Sitat fra innspillsmøte fra Reinli

Hovedmål

Sør-Aurdalssamfunnet etablerer nye og sterke partnerskap, og har virkemidler og samarbeid på tvers av myndigheter, næringslivet og lokalsamfunnet for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Delmål og strategier

DELMÅL	Strategier – Hva gjør vi?
I Sør-Aurdal er det et inkluderende lokalsamfunn der innbyggerne opplever tilhørighet og tar medansvar, uavhengig av kulturelle, sosiale og økonomiske forhold.	Kommunen skal være ledende og tilrettelegge for bærekraft og gode, inkluderende lokalsamfunn gjennom samordnet samfunns- og tjenesteutvikling. Interkommunalt samarbeid skal vurderes der det gir positiv gevinst. Det skal sikres medvirkning i saker som gjelder folk og lokalsamfunnet, særlig barn og unge. Det skal være et aktivt samarbeid mellom kommunen, innbyggere, næringslivet, frivillige og andre instanser for å møte og løse fremtidens helseutfordringer best mulig gjennom samordninger av aktiviteter og tiltak som fremmer god folkehelse. Det tverrsektorielle arbeidet skal styrkes for å utvikle effektive og likeverdige tjenester. Det skal tilrettelegges for at alle innbyggere, med særlig fokus på at utsatte grupper kan delta aktivt på alle samfunnsareaer. Ved yrkesvalg skal kommunen legge opp til tett samarbeid med ungdommen, for at de skal knytte nettverk og føle tilhørighet til kommunen.
Det er et godt samarbeid mellom frivilligheten, næringslivet, kommunen og andre aktører for å oppnå en bærekraftig utvikling.	Det skal legges til rette for et mangfoldig kultur- og idrettstilbud og en aktiv frivillighet. Det skal tilrettelegges for samarbeid og sambruk med private og frivillige lag og foreninger der det er mulig. Det skal være en stor bredde i kulturliv og frivillig arbeid med fokus på lavterskeltilbud og inkludering. Vi skal sammen gjøre hverandre gode og feire gode resultater. Kommunen skal ha et godt samarbeid med det lokale næringslivet, og fremme næringsutvikling. Det skal være bevissthet rundt innkjøp av lokale varer og tjenester i Sør-Aurdal.

God helse og livskvalitet

«Være bevist på hva de trenger, litt før de faktisk trenger det» - Sitat fra innspillmøte med avdeling for helse og omsorg

Hovedmål

Innbyggerne i Sør-Aurdal skal leve gode liv i et trygt samfunn hele livet.

Delmål og strategier

DELMÅL	Strategier – Hva gjør vi?
Sør-Aurdal kommune arbeider med fokus på mestring, styrke, støtte og veiledning der folkehelseoversikten ligger til grunn i alle beslutninger.	Folkehelse skal fremmes som tema i kommunens planer på alle nivå. Kommunen skal legge til rette for fysisk aktivitet, med særlig fokus på hverdagsaktivitet. Det skal tilstrebes egenmestring og sikre selvstendighet så langt som mulig. Det skal utvikles gode møteplasser i nærmiljøet, og tilrettelegge for friluftsliv og aktiviteter for alle.
Sør-Aurdal kommune arbeider forebyggende og holdningsskapende for å redusere sosial ulikhet i helse. Alle innbyggere i Sør-Aurdal har tilgang til helsetjenester av god kvalitet i rett tid.	Det skal arbeides aktivt for å motvirke utenforskap og konsekvenser av sosiale ulikheter, og fremme tilhørighet og samfunnsdeltakelse. Fokuset skal dreies fra kompenserende tjenester til tjenester som styrker den enkelte i sitt liv. Tjenestetilbudet skal planlegges i takt med endret befolkningssammensetning. Det skal tilrettelegges for at innbyggerne kan leve aktive liv og bo i trygge hjem så lenge som mulig, med fokus på hverdagsmestring og velferdsteknologi som ivaretar den enkeltes behov gjennom alle livsfaser. Helsetjeneste skal være av høy kvalitet, med kvalifisert personale og nok ressurser, der vi forholder oss til lovverket og god etisk standard. Kommunen skal være forberedt på å kunne håndtere kriser for å verne om liv og helse.

God utdanning

«Alt det viktigste, lærte jeg i barnehagen» - Sitat fra diskusjon med oppvekst og kultur

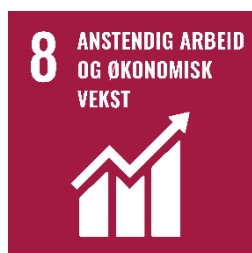
Hovedmål

Sør-Aurdalssamfunnet sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.

Delmål og strategier

DELMÅL	Strategier – Hva gjør vi?
Sør-Aurdal har inkluderende og trygge oppvekstmiljøer med leke- og læringsarenaer som fremmer sosial kompetanse, mestring, tilhørighet og god folkehelse.	Det skal arbeides aktivt med å tilrettelegge for et godt psykososialt leke- og læringsmiljø på alle områder. Alle barn, elever og foreldre opplever en åpen og inkluderende barnehage og skole der trivsel, vekst, samarbeid og læring står i sentrum. Kommunen skal ha en tidlig innsats i barnehage og skole for å identifisere utfordringer og sette inn rett tiltak så tidlig som mulig. Kommunen skal ha en helhetlig tenking på hele utvikling- og utdanningsløpet: barnehage- barneskole- ungdomsskole- videregående skole, og høyere utdanning med et særlig fokus på overganger.
Alle barn i kommunen har tilgang til barnehage av høy kvalitet, som forbereder barna til å begynne i grunnskolen.	Barnehagene i Sør-Aurdal skal sørge for trygghet, utvikling og læring.
Alle i kommunen fullfører likeverdige grunnskole med opplæring av god kvalitet, med høyt læringsutbytte som er et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring.	Sør-Aurdal kommune skal tilrettelegge for fellesskapende læringsarenaer der alle inkluderes. Barn og unges engasjement, motivasjon og læringsglede skal fremmes. Barnehager og skoler skal sikre utvikling i det faglige miljøet. Hensynet til det sosiale og pedagogiske miljøet skal være overordnet andre hensyn. Kommunen skal ha et planmessig samarbeid mellom skolene i kommunen.
Barn og unge er forberedt på fremtidens samfunn og arbeidsliv, med relevant kompetanse for sysselsetting, innovasjon og entreprenørskap.	Kommunen skal tilrettelegge for økt digital kompetanse og bidra til å utjevne ulikheter i digitale ferdigheter. Det skal legges til rette for økt teknisk og yrkesfaglig opplæring ved å tilby tilstrekkelig antall praksis- og lærlingplasser.
Arbeidslivet legger til rette for kompetanseutvikling, og livslang læring for alle.	Det skal arbeides for å ha en kultur for læring, der det er en ønsket og forventet utvikling og videreutdanning av medarbeiderne.

Anstendig arbeid og økonomisk vekst

«Fremme kommunens historie og kultur for å øke antall arbeidsplasser innen turisme» - Sitat fra avdeling for teknisk drift

Hovedmål

Sør-Aurdal kommune fremmer varig, inkluderende, bærekraftig økonomisk vekst og full sysselsetting for alle.

Delmål og strategier

DELMÅL	Strategier – Hva gjør vi?
Sør-Aurdal Kommune tilrettelegger for produktive aktiviteter, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon. Samt vekst i antallet små, mellomstore, og store bedrifter.	Kommunen skal inspirere til nyskaping og gründervirksomhet. Det skal fremmes lokale produkter, kultur og en bærekraftig turistnæring. Kommunen skal legge til rette for et attraktivt og innovativt næringsliv.
Sør-Aurdal kommune er en attraktiv arbeidsgiver, der hele kommuneorganisasjonen har utviklingsfokus og innovasjon som et viktig element i bedriftskulturen.	Alle ansatte i kommunen skal ha et trygt og sikkert arbeidsmiljø, der rettighetene er sikret. Det skal tilrettelegges for gode lokaler, teknologisk utvikling og digitalisering. Kommunen skal ha en produktiv sysselsetting, der det tilrettelegges for heltidsstillinger. Det skal være fokus på individuelle styrker og ressurser. Ansatte som har behov for en tilpasset arbeidssituasjon skal det tilrettelegges for.
Sør-Aurdal kommune er en attraktiv kommune som man vil bo i og besøke.	Kommunen skal ha en aktiv samfunnsutviklerrolle. Videreutvikle levende bygder med Bagn som det funksjonelle kommunesenteret. Legge til rette for næring, variert botilbud, tjenester, frivillighet og trivsel. Videreutvikle Sør-Aurdal som en attraktiv fritidsboligkommune, ved å legge til rette for økt bruk av eksisterende tilbud, og sikre god utvikling i hytteområder i samarbeid med aktuelle parter. Kommunen skal jobbe aktivt med å legge til rette for bosetting i hele kommunen, herunder at eksisterende bolig- og landbrukseiendommer er bebodd og ivaretatt. Kommunen skal være en aktiv pådriver for bedre veger, gang og sykkelveger og internett. Det kommunale vann- og avløpsnett skal ha økt tilknytningsgrad og videreutvikles.
Det er en høy deltakelse i arbeidslivet, der andelen unge utenfor arbeidsliv og utdanning er lav.	Kommunen skal ha et aktivt fokus på de unge ved å ha et godt samarbeid med næringsliv og skolen.

Sør-Aurdal kommune har klare prioriteringer på hva vi skal være best på og bruker dette aktivt i sin kommunikasjonsstrategi.	Alle skal enkelt finne den informasjonen de ønsker, ved at kommunen har oppdatert informasjon og at den er lett tilgjengelig og forståelig.
Sør-Aurdal kommune verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og har et aktivt levende landbruk.	<i>Det grønne skiftet</i> skal gjennomføres som grunnlag for å videreutvikle økt lokal verdiskaping, med særlig fokus på skogen som ressurs. Kommunen skal bidra til forvaltning, skjøtsel og istandsetting av kulturminner og kulturmiljøer, og tilrettelegge for at disse kan benyttes som positive elementer.

Foto: Mia Biribakken

Klima

6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD

7 REN ENERGI TIL ALLE

9 INDUSTRI, INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG LOKALSAMFUNN

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON

15 LIVET PÅ LAND

«Miljø - bør være overordnet alt» - Sitat fra gruppemøte med kommunestyret

Hovedmål

Sør-Aurdal kommune handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.

Delmål og strategier

DELMÅL	Strategier – Hva gjør vi?
Sør-Aurdalssamfunnet forebygger, reduserer og tilpasser seg konsekvensene av klimaendringer.	Kommunen skal arbeide målrettet med samfunnssikkerhet og klimatilpasning i all planlegging. Det skal arbeides aktivt for redusert energibruk, tilrettelegge for miljøvennlige løsninger og stille miljøkrav ved anskaffelser. Det skal tilrettelegges for miljøvennlig transport. Hele Sør-Aurdalssamfunnet skal involveres i arbeidet med å redusere klimagassutslipp og øke kunnskapen om klimaendringene. Det skal stimuleres til økt bruk av lokale råvarer for å redusere klimautslipp og transportbehovet, og arbeides for at næringene omstilles i en mer bærekraftig retning, med bruk av miljøvennlige ressurser og teknologiformer.
Sør-Aurdal kommune forvalter biologisk mangfold, kulturlandskap, natur og vann på en bærekraftig måte.	Kommunen skal ha fokus på fortetting av hytte- og boligområder, for å unngå urørte områder og omdisponering av verdifulle arealer. Satsingen på et klimavennlig landbruk, forynging skog og bruke aktiv skogskjøtsel skal styrkes. Kulturlandskapet skal tas vare på. Lokale utbyggere gis best mulig vilkår for å bygge ut vannkraft og kommunen skal ha en positiv holdning til utvikling og utbygging av småkraftverk, og andre miljøvennlige energiformer.
Alle innbyggere har tilgang til rent drikkevann og et tilfredsstillende avløpssystem, og en effektiv og miljøvennlig renovasjon- og avfallshåndtering.	Sør-Aurdal kommune skal sikre tilgangen til drikkevann av forskriftsmessig kvalitet. Avløpsvann skal behandles på en slik måte at helse- og miljøskader eller sjenerende forhold ikke oppstår. Kommunen skal være en pådriver spesielt innenfor miljøvennlig forbruk og sirkulær økonomi, med fokus på gjenvinning, ombruk, redusert avfallsmengde og matsvinn.

Arealstrategi for Sør-Aurdal

Arealplanlegging er kanskje kommunens viktigste redskap i utøvelsen av rollen som tilrettelegger og samfunnsutvikler, og fungerer som et virkemiddel for å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel. I tråd med plan- og bygningsloven skal kommuneplanens samfunnsdel legge føringer for kommunen sine prioriteringer i arealdelen. Arealstrategien skal være bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen, for å sikre en målrettet revidering av kommuneplanens arealdel. Dette er overordnende føringer for hvordan kommunen ønsker å disponere sine arealer i fremtiden, basert på ønsket langsiktig utvikling. Sør-Aurdal kommune skal gjennom en helhetlig arealplanlegging sikre at kommunens arealer blir forvaltet på en bærekraftig måte.

Arealregnskap

I 2021 er det 1561 eneboliger og 204 andre boliger i Sør-Aurdal kommune ifølge SSB. Det er totalt 17 ledige kommunale tomter i Sør-Aurdal, disse ligger i Hedalen, Begnadalen og Reinli. Det er 14 ubebygde tomter som eies privat i Bagn.

Det er en liten tomtereserve for boligeiendommer i kommunen, som må vurderes nærmere ved utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel.

I 2021 er det ifølge SSB 3519 fritidsboliger i Sør-Aurdal kommune. Arealregnskapet over fritidsboliger i Sør-Aurdal viser at 1813 av fritidsboligene i Sør-Aurdal ligger innenfor gjeldende reguleringsplaner eller kommunedelplan. Videre viser arealregnskapet at det er 1091 regulerte fritidstomter som ikke er fradelt, og at det er 279 fradelte tomter til fritidsbebyggelse som ikke er bebygget, dette er tomter både med høy og lav standard.

- Tomtereserven til fritidstomter i Sør-Aurdal kommune svært stor, og denne må vurderes nærmere ved utarbeidelsen av kommuneplanens arealdel.

Klima, miljø og beredskap

- Sør-Aurdal kommune skal arbeide målrettet med samfunnssikkerhet og klimatilpasning i all kommunal planlegging, og forebygge konsekvensene av flom, tørke, skred og ras.
- Risiko og sårbarhetsanalyser skal være et grunnlag i all kommunal planlegging.
- Det bør unngås omdisponering av dyrka mark og dyrkbar mark, myr og skog med god bonitet.
- Områder med høy kvalitet som friluftsområde, natur- og kulturlandskap, områder med kulturminner og verneverdi, landbruksområder og vassdrag skal det tas vare på.

Infrastruktur

- Kommunen skal være en aktiv pådriver for bedre infrastruktur på fylkesveger, gang- og sykkelveger og internett.
- Videreutvikle og øke tilknytningsgraden på det kommunale vann- og avløpsnett for å tilrettelegge for bolig-, fritids- og næringsutvikling.
- Parkeringsplasser for å tilrettelegge for friluftsliv.
- Kommunen skal være en aktiv pådriver for offentlig kommunikasjon.

Stedsutvikling

- Arbeide for å redusere transportbehovet.
- Utvikling på de gående og syklende sine premisser. Dette stiller krav til gode trafikk løsninger.
- Sentrumsutvikling er en prioritering. Bagn sentrum skal utvikles som det funksjonelle kommunesentrum.
- Opparbeide universelt utformet og uformelle møteplasser, som er tilrettelagt for flerbruk.
- Bidra til forvaltning, skjøtsel og istandsetting av kulturminner og kulturmiljøer, og tilrettelegge for at disse kan benyttes som positive elementer i stedsutviklingen.

Utvikling av bolig- og fritidsboliger

- Arealdelen skal fremme bolig- og fritidsboligutvikling. Kommunen skal ha fokus på fortetting av hytte- og boligområder, for å unngå urørte områder.
- Det skal legges til rette for attraktive tomter for å få et variert botilbud og boligsammensetning der folk ønsker å bosette seg.
- Det skal tilrettelegges for leiligheter og flermannsboliger.
- Utvikling av bolig- og hytteområder skal skje på en måte som bevarer landskapsmessige sårbare områder, og som ikke kommer i konflikt med naturverdier, biologisk mangfold, friluftsområder, kulturminner, kulturlandskap eller viktige landbruksområder.

Næringsutvikling og verdiskaping

- Kommunen skal være et attraktivt sted for nyetableringer av arbeidsplasser, og arealmessig skal det legges til rette for en god dekning av offentlige og private servicefunksjoner.
- Vi skal ha tilgjengelig næringsareal.
- Begna skal videreutvikles som industriområde.
- «Det grønne skiftet» skal gjennomføres som grunnlag for å videreutvikle økt lokal verdiskaping, med særlig fokus på skogen som ressurs.